

Verslag Discussiebijeenkomst

*‘Preventie vrouwelijke genitale verminking
in relatie tot de fatwa die daarover
uitgesproken is’*

10 December 2007

Een initiatief van Pharos, georganiseerd in samenwerking met de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) en Federatie Somalische Associaties Nederland (FSAN)

1. Aanleiding

Tijdens preventie- en bestrijdingsprojecten van vrouwelijke genitale verminking wordt frequent door ouders aangegeven dat zij hun dochters laten besnijden omdat dit volgens hen een verplichting is die de islam hen oplegt. Een andere overtuiging die leeft is dat het besnijden van een dochter in naleving van de Profeet is, de soennah. Professionals en sleutelpersonen die in preventieprojecten participeren geven aan dat de vermeende relatie tussen de islam en vrouwelijke genitale verminking frequent als één van de beweegredenen voor besnijdenis genoemd wordt.

Pharos weet dat deze vermeende relatie ten onrechte gelegd wordt en geeft dit ook aan in haar preventieprojecten. Daartoe zijn onder andere, samen met de Federatie Somalische Associaties Nederland, de afgelopen jaren islamitische geestelijk leiders betrokken bij dit thema. Dit leidde ertoe dat in 2005 een grote, drukbezochte conferentie heeft plaatsgevonden in Rotterdam, die geheel gewijd was aan de relatie tussen de islamitische opvattingen en de aanpak van meisjesbesnijdenis.

Dat meisjesbesnijdenis in strijd is met de islam, werd eind 2006, op de voor moslims gezaghebbende Al-Azhar Universiteit in Caïro, benadrukt. Daar werd namelijk een fatwa opgesteld en ondertekend door een aantal hoge geestelijk leiders, die in essentie het volgende inhield:

Zij (de islamitische geestelijk leiders) classificeren het gebruik van vrouwelijke genitale verminking (vgv) als strafbare agressie en als een misdaad tegen de mensheid. Om die reden mogen moslims volgens hen het gebruik niet langer praktiseren. Dit besluit van de imams zal actief verspreid worden.

(Uit: Focal Point Nieuwsbrief, december 2006)

Hoewel in Nederland de seculiere wetgeving geldt en de islamitische wetgeving hier niet erkend wordt, gaf deze uitspraak een impuls om met islamitische geestelijk leiders in Nederland verder te bespreken hoe duidelijk gemaakt kan worden dat meisjesbesnijdenis geen enkele grond kent in de islam. Moslims uit de risicolanden geven vaak aan dat zij op de hoogte zijn van de Nederlandse wetgeving maar dat dat in conflict is met hun geloof.

Als onderdeel van de voorlichting over het ontbreken van de relatie tussen vrouwelijke genitale verminking en de islam heeft Pharos op 10 december 2007 een discussiebijeenkomst georganiseerd. Daarbij is de plaatsvervangend Groot Mufti uit Egypte uitgenodigd om de bovengenoemde verklaring van de islamitische leiders toe te lichten.

2. Doelen

De volgende doelen werden voor de discussiebijeenkomst geformuleerd:

1. Islamitische geestelijk leiders, sleutelpersonen en mensen die werkzaam zijn bij zelforganisaties en zich bezighouden met de preventie van meisjesbesnijdenis laten kennisnemen van de fatwa die in 2006 in Egypte is uitgesproken tegen vrouwelijke genitale verminking en de achtergronden ervan.
2. Samen met de deelnemers vaststellen hoe de uitspraken van de islamitische geestelijk leiders de preventie en bestrijding van meisjesbesnijdenis het beste kan ondersteunen.
3. Het uitbrengen van een verklaring van islamitische geestelijk leiders in Nederland waarin zij aangeven dat vrouwelijke genitale verminking in strijd is met de islam en dat zij deze boodschap actief zullen verspreiden.

3. Organisatie

De bijeenkomst was een initiatief van Pharos en is onderdeel van het Meerjarenprogramma tegen meisjesbesnijdenis. De bijeenkomst werd georganiseerd in samenwerking met de Federatie Somalische Associaties Nederland (FSAN) en de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

4. De opzet

Tot het moment dat een geestelijk leider in november 2006 zijn fatwa tegen vrouwelijke genitale verminking uitsprak, leek het hoogst haalbare resultaat dat een imam in het openbaar de boodschap verspreidde dat vrouwelijke genitale verminking *niet nodig* was. De verklaring gaat echter verder en stelt dat meisjesbesnijdenis *in strijd is met de islam*.

De discussiebijeenkomst is als volgt opgezet:

1. Door Pharos wordt duidelijk gemaakt dat vrouwelijke genitale verminking in Nederland wettelijk verboden is en in strijd is met kinder- en vrouwenrechten.
2. Door een onderzoeker van de Islamitische Universiteit Rotterdam wordt uiteengezet dat vrouwelijke genitale verminking geen grondslag heeft in islamitische geschriften.
3. Door de plaatsvervangend Groot Mufti wordt glashelder uiteengezet dat vrouwelijke genitale verminking in strijd is met de islam.

4. Voorlichters van migrantenorganisaties en professionals zijn opgeroepen deze boodschap effectief te gaan gebruiken in de strijd tegen vrouwelijke genitale verminking.
5. De aanwezige islamitische leiders worden tijdens een besloten bijeenkomst uitgenodigd om de verklaring dat vrouwelijke genitale verminking in strijd is met de islam te onderschrijven.

Om de gestelde doelen te behalen werd het noodzakelijk geacht om alleen geestelijk leiders, sleutelpersonen en vrijwilligers van zelforganisaties en professionals binnen de 6 GGD pilotgemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Tilburg, Utrecht, Eindhoven en Den Haag) voor de bijeenkomst uit te nodigen, die aldus een besloten karakter kreeg.

5. Workshops

Tijdens de discussiebijeenkomst zijn er twee workshops gehouden. De eerste workshop was alleen bedoeld voor religieuze leiders. Tijdens deze workshop is de implicatie van de fatwa besproken voor de preventie van vrouwelijke genitale verminking in Nederland. Dit heeft geleid tot de bijgevoegde verklaring.

De tweede workshop was bedoeld voor zelforganisaties en sleutelpersonen en werd geleid door Drs. G. Ceelen en H. Bashir. Het doel van de workshop was met elkaar te discussiëren over de invloed die de fatwa zou kunnen hebben op de voorlichting en preventie van vrouwelijke genitale verminking. Uit die discussie zijn de volgende mogelijkheden gekomen om de fatwa effectief in te zetten:

- De discussiebijeenkomst verbreden naar een, wellicht Europese, openbare bijeenkomst waar Dr. Abbas de verklaring aan een groot publiek uit kan leggen en eventueel kan koppelen aan nationale wetgeving.
- Het verslag van de discussiebijeenkomst laten vertalen en delen met Europese zusterorganisaties.
- De uitspraken van de islamitische geestelijk leiders met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking met andere islamitische organisaties in Nederland te bespreken.
- De geestelijke leiders die niet aanwezig waren op de discussiebijeenkomst actief benaderen en hen vragen de verklaring uit te dragen. Een bijzondere rol ligt hierin voor vrouwelijke imams.
- De verklaring vertalen in relevante talen zodat onder andere sleutelpersonen tijdens voorlichtingsbijeenkomsten en huisbezoeken deze actief kunnen verspreiden en bespreken. Daarnaast kunnen ook professionals tijdens trainingen geïnformeerd worden over de verklaring om die vervolgens tijdens hun werk te gebruiken.
- Koranonderwijzers en anderen die in een hiërarchische verhouding onderwijzen ofwel vragen omtrent de islam beantwoorden op de hoogte te stellen van de uitkomsten van de discussiebijeenkomst en de uitgesproken verklaring.
- Een DVD vervaardigen met de lezing van Dr. Abbas. Deze DVD kan gebruikt worden tijdens voorlichtingsbijeenkomsten en kan verspreid worden onder gezinnen uit de risicogroepen.
- Zelforganisaties actief informeren over de conclusies van de dag.
- Media benaderen zodat zowel via de geschreven pers als radio en/of televisie aandacht besteed kan worden aan het onderwerp.

6. Resultaten

De discussiebijeenkomst van 10 december 2007 heeft een aantal belangrijke resultaten opgeleverd:

1. Er is door de plaatsvervanger van de Groot Mufti uit Egypte aangegeven dat vrouwelijke genitale verminking geen grondslagen heeft in de Koran en dat de traditie geen authentieke hadith van de Profeet is. Degenen die toch besnijdenis (laten) uitvoeren, moeten worden aangegeven.

2. Nederlandse islamitisch leiders hebben een verklaring ondertekend, waarin zij onderstrepen dat vrouwelijke genitale verminking in strijd is met de islam, dat dat moet worden nageleefd en uitgedragen moet worden. Deze verklaring zorgt voor een extra preventiefactor in de strijd tegen meisjesbesnijdenis.
3. Professionals en sleutelpersonen zijn door de toelichting van Dr. Abbas beter in staat om de vermeende verplichting tot meisjesbesnijdenis (zoals door een aantal gemeenschappen naar voren gebracht) te beargumenteren en weerleggen.
4. Er is een goede basis gelegd om de verklaring uit Egypte en de verklaring van 10 december 2007 actief uit te dragen bij de risicogroepen. De verklaringen en de wijze waarop ze zullen worden gebruikt en ingezet, zullen onderdeel zijn van het 'Meerjarenprogramma preventie vrouwelijke genitale verminking 2006-2008'.
5. Er is een goede samenwerkingsrelatie gelegd tussen de samenwerkende organisaties binnen het meerjarenprogramma vrouwelijke genitale verminking en een aantal islamitisch geestelijk leiders. Wellicht kunnen zij desgewenst ondersteuning bieden op onderdelen van de preventieactiviteiten.

Dr. Abbas
Plaatsvervanger Groot Mufti van Egypte

Monica van Berkum
Directeur Pharos

prof. dr. A. Akgündüz
Rector Islamitische Universiteit Rotterdam

Bijlage 1

Overzicht van de lezingen

Ontvangst door drs. M.T.M. Van Berkum, directeur/bestuurder Pharos

De directeur van Pharos spreekt over de naleving/opvolging van het wettelijke verbod op meisjesbesnijdenis, de verklaring van islamitische geestelijk leiders hierover en de rol die geestelijk leiders kunnen spelen in de bestrijding van de genitale verminking. Ze geeft aan dat het een bijzondere dag is om dat te doen: 10 december is de internationale dag van de rechten van de mens. Ook memoreert zij dat UNICEF vrouwelijke genitale verminking in een van haar rapporten vorig jaar 'een van de meest hardnekkige schendingen van mensenrechten' ter wereld noemde, in strijd met diverse internationale verdragen.

Lezing prof. dr. A. Akgunduz, rector Islamitische Universiteit Rotterdam

De rector geeft een uiteenzetting over de Islamitische Wet. Zijn betoog maakt duidelijk dat er in de islam geen grond is voor vrouwenbesnijdenis. Niet in de Koran, niet in de Hadith en ook niet in de medisch islamitische wetenschap. Ofwel VGV komt totaal niet voort uit de Islam. Alhoewel vrouwelijke genitale verminking verboden is, heeft dat nog niet opgeleverd dat het niet meer voorkomt. Dat komt volgens Akgunduz doordat de socio-culturele druk in een aantal samenlevingen hoger is; het probleem zit diep. Prof. dr. Akgunduz roept daarom op om deze grote groepen van goede informatie te voorzien, en roept de media op deze boodschap uit te dragen.

Lezing Dr. O. Hidir: Vrouwenbesnijdenis in de Koran en hadith

Dr. Hidir geeft aan dat er 4 of 5 islamitische rechtsscholen bestaan. Hij geeft uitleg over de Sunnah: dit is een te volgen voorbeeld van de Profeet, ofwel dat is de reden waarom moslims graag de Sunnah willen volgen. Ook hij concludeert dat er geen grond in de islam bestaat op basis waarvan meisjesbesnijdenis gerechtvaardigd zou zijn.

Lezing dr. Abbas Khadar, plaatsvervangend Groot Mufti: 'Waarom moeten moslims hun dochters beschermen tegen vgv'

Abbas Khadar schetst dat volgens de islam het niet toegestaan is om schade toe te brengen aan de mens. Islamitische voorschriften behoren dan ook geen schadelijke gevolgen te hebben. Dit geldt dus ook voor meisjesbesnijdenis. Dit vindt volgens Abbas Khadar onderbouwing als gekeken wordt naar de naleving van de Profeet. De Profeet zelf heeft zijn dochters namelijk nooit besneden. Tevens heeft, volgens Abbas Khadar, de medische wetenschap vastgesteld dat het schadelijk is. Ook om die reden is het in strijd met de islam.

Het is volgens Abbas Khadar dan ook van groot belang om deze interpretatie op de juiste wijze te verspreiden. Abbas benadrukt tot slot nogmaals dat er *geen geldige religieuze motieven* zijn, op basis waarvan mensen het vermoeden van of kennis over een besnijdenis van een meisje niet zouden melden. *Hij roept iedereen op om bij vermoeden van vrouwelijke genitale verminking de autoriteiten in te schakelen!*

Bijlage 2

Het programma van de Discussiebijeenkomst op 10 december 2007 te Rotterdam

Programma

- 10.30 – 11.00 Ontvangst / binnenkomst
- 11.00 – 11.05 Ontvangst door drs. M.T.M. van Berkum, msm
- 11.05 – 11.15 Opening door prof. dr. A. Akgunduz
- 11.15 – 11.30 Lezing dr. O. Hidir: 'Vrouwenbesnijdenis in de Koran en hadith'
- 11.30 – 12.15 Lezing dr. Abbas Khadar, plaatsvervanger Grand Mufti: 'Waarom moslims hun dochters moeten beschermen tegen vgv'
- 12.15 – 12.25 Vragen uit de zaal n.a.v. lezing dr. Abbas Khadar
- 12.25 – 12.40 Ontwikkelingen rondom VGV in Nederland door drs. Z.S. Naleie en drs. G. Ceelen
- 12.40 – 14.00 Lunchpauze met gelegenheid tot gebed
- 14.00 – 15.10 Workshops
* voor religieuze leiders o.l.v. dr. Abbas Khadar: De impact van de fatwa in Europa
* voor zelforganisaties en sleutelpersonen o.l.v. drs. G. Ceelen en H. Bashir: De invloed van de Fatwa op de voorlichting en preventie vgv
- 15.10 – 15.30 Conclusies uit de workshops
- 15.30 – 15.45 Samenvatting / sluiting
- 15.45 Informeel samenzijn met hapje en drankje